

Розробка уроку 9 клас Історія України

Тема. «ВЕСНА НАРОДІВ». РЕВОЛЮЦІЇ 1848-1849 РР. У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Очікувані результати

Після цього уроку учні зможуть:

- показувати на карті держави, охоплені революційні подіями 1848-1849 рр., основні осередки революційного руху та районі селянських повстань;
- називати держави, які брали участь у придушенні революції 1848-1849 рр.;
- називати народи, які боролись за національну незалежність; аналізувати суспільно-політичні рухи в країнах Східної і Західної Європи, причини революції 1848-1849 рр.;
- розкривати особливості, характер, хід, причини поразок і наслідки революції в європейських країнах у 1848-1849 рр.

Основні поняття: «Друга республіка», «Друга імперія», «фінансова аристократія», «бонапартизм», «лібералізм», «імперська Конституція», «рейхстаг».

Історичні діячі: Луї Філіпп, Л.-Е. Кавеньяк, Наполеон III, Фрідріх Вільгельм IV, Дж. Гарібальді, Франц-Йосиф I, Л. Кошут.

Основні події:

25 лютого 1848 р. — проголошення республіки у Франції;
січень-лютий 1848 р. — початок революції в Італії;
13-15 березня 1848 р. — народне повстання у Відні;
14-18 березня 1848 р. — народне повстання в Берліні;
червень 1848 р. — повстання робітників у Парижі;
2 грудня 1851 р. — державний переворот Луї Бонапарта;
1852-1870 рр. — Друга імперія у Франції.

Обладнання: підручник, історичний атлас, додатковий матеріал.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ

I. Актуалізація знань учнів

Співвіднесіть імена політичних діячів і факти їхньої біографії.

1	П. Пестель	А	керівник «Літературного товариства 11-го нумера», був виключений з університету за твір «Дмитро Калінін». Літературний критик і публіцист
2	М.Бестужев-Рюмін	Б	соціаліст-утопіст. Створив у Лондоні «Вільну друкарню», видавав альманах «Полярна зірка», газету «Дзвін»
3	В. Бєлінський	В	керівник гуртка. Намагався створити таємне товариство для підготовки революції в Росії. Засуджений до смертної страти, яка була замінена каторгою
4	О. Герцен	Г	член Південного товариства, один з організаторів повстання Чернігівського полку на Україні, страчений за вироком царського суду
		Д	керівник Південного товариства, автор програмового документа «Руська Правда», страчений за вироком царського суду

Відповідь: 1 Д; 2 Г; 3 А; 4 Б.

Учитель вибірково заслуховує «Маніфест до російського народу» від імені учасників одного з політичних рухів.

I. Вивчення нового матеріалу

Групова робота

Учні, готуючись до цього уроку, отримали випереджальне завдання.

Учитель пропонує учням утворити групи, які представлять революційні події 1848-1849 рр. у країнах Європи. Для роботи учнів використовують матеріал підручника, історичні джерела, додаткову літературу.

1-а група. Революція у Франції (тексти 1-4).

2-а група. Революція в Німеччині (тексти 5-6).

3-я група. Революція в Італії (тексти 7-9).

4-а група. Революція в Австрії (тексти 10-12).

5-а група. Революція в Угорщині (тексти 13).

Текст 1. Прокламація тимчасового уряду французькому народу

Сборник документов по истории Нового времени стран Европы и Америки. (1640-1870). — М.: Высшая школа, 1990. — С. 203.

«Ретроградний та олігархічний уряд повалено героїзмом народу Парижа. Цей уряд втік, залишивши кривавий слід, який не дозволить йому ніколи повернутися.

Тільки-но створений тимчасовий уряд, що отримав схвалення народу і депутатів парламенту, на засіданні 24 лютого уповноважено забезпечити та організувати в даний момент народну перемогу. Тимчасовий уряд хоче республіки, але затвердженої народом, що був негайно опитаний щодо остаточної форми національного уряду, який підлягає усуненню верховною владою народу.

Єдність нації, що складається відтепер з усіх класів громадян, ; що входять до неї; самоврядування нації; свобода, рівність і братство як принципи; народ як девіз і гасло — ось той демократичний . уряд, який Франція зобов'язана собі забезпечити і який нашими зусиллями зуміємо за нею затвердити!»

Запитання

1. Які події у Франції призвели до утворення тимчасового уряду?
2. Визначте плани тимчасового уряду щодо державного устрою Франції.
3. Назвіть демократичні права і свободи, які проголошувалися в прокламації.

Текст 2. Початок революційних подій у Франції

Книга для чтения по новой истории 1640-1870: Пособие для учащихся 8 кл. сред. шк. / Н. Е. Овчаренко, Н. А. Ерофеев, А. П. Левандовский и др. — М.: Просвещение, 1987. — С. 170.

«Безпосереднім приводом для повстання паризького пролетаріату, останньою краплею, що переповнила чашу його терпіння, стала поява розпорядження уряду від 22 червня 1848 р. про закриття національних майстерень. В офіційному урядовому органі газети «Монітор» повідомлялося, що всі неодружені робітники віком від 18 до 25 років, внесені раніше до списків національних майстерень, підлягали зарахуванню до армії, а інші відправлялися на земляні роботи до провінції, перш за все у Солонь — болотисту, згубну місцевість з убивчим кліматом.

Урядовий декрет викликав страшне обурення серед робітників. «Краще вже померти від кулі в Парижі, ніж їхати помирати від лихоманки в Солоні, далеко від сім'ї», — говорили вони. Спеціальна делегація робітників спробувала було домогтися від уряду скасування несправедливого рішення. Але ті заявили що в разі, «якщо робітники не підкорятимуться декрету, то їх примусять до цього силою». Відповідь уряду викликала нову хвилю обурення. У Парижі, Ліоні, Ліллі, Турі та цілому ряді інших міст спалахували страйки, заворушення, мітинги й демонстрації робітників».

Запитання

1. Виділіть мотив і причини обурення робітників.
2. Визначте сторони, що протистояли одна одній.

Текст 3. Червень. Відозва, розклеєна на вулицях Сент-Антуанського передмістя

Юдовская А. Я., Баранов П. А., Ванюшкина Л. М. История. Мир в новое время 1640-1870. — СПб., 1998. — С. 330-331.

«До зброї!

Ми хочемо демократичної і соціальної республіки.

Ми хочемо верховної влади народу.

... Щоб захистити цю республіку, необхідне сприяння всіх. Численні демократи, які зрозуміли цю необхідність, уже два дні як вийшли на вулицю.

Ця свята справа нараховує вже багато жертв: ми всі наважилися помститися за цих благородних мучеників або померти.

Будьте напоготові, громадяни! Хай жоден з вас не ухилиться від цього заклику.

Захищаючи республіку, ми захищаємо власність.

Якщо сліпа завзятість залишить вас байдужими до всієї цієї пролитої крові, ми всі помremo під палаючими руїнами передмістя Сент-Антуан. Подумайте про ваших жінок, про ваших дітей, і ви прийдете до нас».

Запитання

1. Які вимоги висували робітники?
2. До чого закликали робітники?

Текст 4. Конституція Французької республіки 4 листопада 1848 р.

Молок А. И. Июньские дни в Париже. — М., 1948. — С. 43.

«Від імені французького, народу Національний збір прийняв... конституцію такого змісту:

— Франція (перетворюється) на республіку; французька республіка демократична, єдина і неподільна;

— Свобода, рівність і братство — її принципи. Сім'я, праця, власність, громадський порядок — її основи.

— Будь-яка власність недоторканна ...Відчуження власності (можливе)... за умови... її відшкодування.

— Ніколи не може бути знову застосована конфіскація майна.

— Конституція гарантує громадянам свободу праці...

— Будь-яка влада в державі походить від народу. Вона не може доручатися будь-кому з правом передавати її у спадок.

— Законодавча влада (належить) Національним зборам.

— Виборче право пряме, загальне і таємне.

— Виборці, незалежно від свого цензу, віком 21 року...

— Можуть бути обирані... всі виборці (чоловіки) від 25 років.

— Французький народ доручає виконавчу владу... президенту республіки.

- Президент обирається на 4 роки...
- Він має у своєму розпорядженні військову силу, але не має право особисто нею командувати.
- (Президент) призначає та усуває міністрів, дипломатичних агентів, головнокомандуючого флоту та армії, префекта, представників... колоній... прокурорів».

Запитання.

1. Який державний устрій було встановлено у Франції?
2. Якими були повноваження законодавчої та виконавчої влади?
3. Визначте ставлення до приватної власності.

Текст 5. Очевидець про бої у Берліні 18 березня 1848 р.

Кан С. Б. Революция в Австрии и Германии. — М., 1948. — С. 53.

«Люди руйнували бруківку, спустошували збройові магазини, вривалися до будинків, витягували сокири. В одну мить... постали 112 барикад. На дахах будинків з'явилися люди. Стоячи на запаморочливій висоті, вони з цеглою в руках чекали на солдатів. Всі озброїлися тим, що трапилося під руку: вилами, мечами, списами, і пістолетами, палицями.

... Гарматні постріли лунали один за одним; барикада була зруйнована. Почалася страшна бійня. Полягло багато жертв, солдати і понесли невеликі втрати».

Запитання

1. Як ви вважаєте, чому повстанці зазнали поразки?
2. Визначте сторони, що протистояли одна одній.

Текст 6. З імперської конституції, прийнятої Франкфуртським парламентом 28 березня 1849 р.

Кан С. Б. Революция в Австрии и Германии. — М., 1948. — С. 56.

«— Німецька імперія утворює єдину митну і торгову територію... — (Імперська влада) повинна запровадити в усій Німеччині одну монетну систему...

— Рейхстаг складається з двох палат: палати представників держав (німецьких) і палати народних представників...

- Оголошується рівність всіх станів перед законом...
- Власність недоторканна...
- Назавжди знищується ...кріпосна залежність».

Запитання

1. Які феодальні пережитки скасувала революція в Німеччині?
2. Які права отримали громадяни Німеччини?
3. Визначте підсумки революції в Німеччині.

Текст 7. Зі спогадів Ф. Орсіні про початок революції 1848 р. в Італії

Всесвітня історія: 9 кл.: Нова історія (к. XVIII — п. XX ст.) / О.В. Гісем, О. О. Мартинюк, А.Л. Ольбішевський, В. М. Щербина. — К.: А.К.С., 2000. — С. 103.

«... Загальним бажанням була національна незалежність...

Після повідомлень про революцію у Мілані Італію охопило полум'я. «На війну! До табору!» — такі заклики можна було почути звідусіль. Молоді дівчата оперізували мечем своїх коханих і виряджали їх із побажанням божої допомоги, пророкуючи їм перемогу над чужоземцями. Юнаки залишали свою службу і домашній затишок для того, щоб допомагати співвітчизникам виганяти остогидлих австрійців за Альпи... Країна, яку століттями тримали в рабстві, яка не знала військової науки, роз'єднана, яку зневажали іноземці, одним ударом розбила свої ланцюги і кинула їх в обличчя ворога-іноземця, забувши внутрішні чвари, відкинувши традиційні забобони, рушила на війну із закликом: «Свобода, незалежність і єдність!»

Запитання

1. Визначте характер революційних подій.
2. Визначте сторони, які протистояли одна одній.
3. Як ви вважаєте, які головні задачі повинна була вирішити революція?
4. Як ви думаєте, з якими труднощами довелося зіткнутися повстанцям?

Текст 8. Події в Римі

Хрестоматія по новій історії, 1640-1870: Посібник для учителя / Сост. В. Г. Сироткин и др.; под ред. В. Г. Сироткина. — М., 1990. — С. 174.

«Заворушення перекинулися на Рим. Поштовхом до них послужило вбивство невідомою особою керівника папської політики графа Россі. Спроба папи придушити заворушення за допомогою своєї гвардії, що складалася з найманців-швейцарців, провалилася. У результаті папа Пій IX погодився призначити уряд з буржуазних демократів, а сам через декілька днів утік з Рима у фортецю Гаету під захист Бурбонів-австрійців. Повстання поширювалося. На допомогу повсталим римлянам прибув Д. Гарібальді зі своїми добровольцями. За його ініціативи в Римі 9 лютого 1849 р. проголосили республіку. Скликані тоді ж Установчі збори оголосили про позбавлення папи світської влади».

Запитання

1. Визначте сторони, які протистояли одна одній.
2. Назвіть досягнення революції.

Текст 9. З ухвали Установчих зборів і тріумвірату Римської республіки

Хрестоматія по новій історії, 1640-1870: Посібник для учителя / Сост. В. Г. Сироткин и др.; под ред. В. Г. Сироткина. — М., 1990. — С. 176.

«Все церковне майно... оголошуються власністю республіки...

Буде встановлений примусовий податок з доходів багатих сімей, найзначніших капіталістів і комерсантів на торгові і промислові товариства різного роду...

Освіта держави переходить у безпосереднє ведення міністерства освіти...

Кожна сім'я... з трьох осіб отримує кількість землі 20 тис. кв. м.

Значна частина сільгоспмаєтків, що належать релігійним корпораціям... , негайно ділиться на певне число частин, достатніх для підтримки однієї або декількох сімей... Вони отримають їх у вільну і постійну оренду користування, замість помірною внеску державі, і зможуть їх викупити... з оренди».

Запитання

Які питання були розв'язані в ході революції?

Текст 10. Промова австрійського політика Адольфа Фішгорна на відкритті рейхстагу 22 липня 1948 р.

(

Всесвітня історія: 9 кл.: Нова історія (к. XVIII — п. XX ст.) / . В. Гісем, О. О. Мартишок, А. Л. Ольбішевський, В. М. Щерби-а. — К.: А.К.С., 2000. — С. 104.

«Ми зібралися тут, у цей великий, сповнений глибокого значення день..., щоб заявити про бажання народу і висловити біля трону ідеї нашого часу...

Ми вимагаємо насамперед свободи друку.

Проте однієї цієї свободи недостатньо. Право народу не лише в тому, щоб через пресу проголошувати свої бажання. Він повинен також мати можливість через присяжних здійснювати свою правову свідомість і вустами своїх представників проводити свою волю, коли вирішуються питання про його долю, його щастя і горе. Далі належить зняти окови з совісті. Наука в Австрії повинна бути вільною».

Запитання

Які вимоги імператору висунули австрійські ліберали?

Текст 11. Відмова Фрідріха-Вільгельма IV прийняти імператорську корону

Сборник документов по истории Нового времени стран Европы и Америки. (1640-1870). — М.: Высшая школа, 1990. — С. 228.

«Але та корона, яку ви, на жаль, пропонуєте, принесла б найбільшу ганьбу своїм присмаком революції 1848 року, цієї огидної, безглуздої, хоча, дякувати богу, і не найзлішої з революцій нинішнього сторіччя. І таку корону з бруду і глини ви пропонуєте надіти законному королю Пруссії, якого бог благословив носити якщо не найдавнішу, то в усякому разі найбільш благородну корону, яка ніколи ще не потрапляла до рук злодія».

Запитання

Чому король відмовився прийняти корону?

Текст 12. Зі звернення і Слов'янського з'їзду до народів Європи 12 червня 1848 р.

Ревякин А. В. *Всеобщая история. История Нового времени, 1800-1900: Учеб. для 8 кл. — М.: Просвещение, 2007. — С. 172.*

«...Ми, слов'яни, проклинаємо і відкидаємо будь-яке панування сили, яке хоче підмінити закон.

Ми запропонували імператору Австрії, під конституційним управлінням якого проживає більшість членів нашого суспільства, перетворити імперію на союз рівноправних народів, який однаково задовольнить як своєрідні потреби народів, так і єдність монархії. У такому союзі ми бачимо благо не тільки для нас одних, але й для зміцнення свободи, цивілізації і гуманності взагалі ...Ми твердо вирішили всіма законними засобами досягти державного визнання і становища нашої національності в Австрійській імперії рівним з німецьким і мадярським (тобто угорським) народами».

Запитання

1. Визначте вимоги І Слов'янського з'їзду.
2. Наскільки, на вашу думку, вони є справедливими?
3. Який лад пропонувалося встановити в Австрії?

Текст 13. З Декларації незалежності Угорщини 14 квітня 1849 р.

Ревякин А. В. *Всеобщая история. История Нового времени, 1800-1900: Учеб. для 8 кл. — М.: Просвещение, 2007. — С. 172.*

«1. Угорщина оголошується вільною і незалежною європейською державою, включаючи Трансільванію, яка до неї законно приєднується, і всі залежні землі, області та провінції Угорщини.

2. Дім Габсбургів, що заплямував себе... тим, що він підняв зброю проти угорської нації,... що наважився розчленувати країну шляхом відокремлення від Угорщини Трансільванії, Хорватії, Словаччини, Фіуме та Узбережжя (тобто Далмації),... через цю Декларацію від імені нації оголошується позбавленим влади, позбавленим трону і вигнаним...»

Запитання

1. Які задачі мала вирішити революція в Угорщині?
2. Визначте, які території й народи повинні були увійти до Угорської держави.
3. Яким народам було відмовлено у праві створити власну державу? Групи презентують свої виступи.

III. Закріплення вивченого матеріалу

Скласти таблицю «Революційна Європа: «весна народів».

Країна	Державний устрій до революції	Причини і привід революції	Протиборчі сили	Лідери / Вимоги	Досяг-нення	Підсумки революції
Франція						

Німеччина						
Італія						
Австрія						
Угорщина						

IV. Домашнє завдання

1. Прочитати відповідний параграф підручника.
2. Підготуватися до роботи «Портретна галерея».
3. Скласти кросворди до теми.